

De flyttade till Berlin

Vid förra sekelskiftet beslutade sig två personer för att lämna Sverige och flytta till Tyskland och huvudstaden Berlin. Förutom att de båda kom från Kärrstorp hade båda anknytning till en och samma släkt. August Johannesson (sida 1) som var en av de två som flyttade var son till Nils Mårtensson syster Cecilia Mårtensdotter från Kärrstorp. Hjalmar Nilsson (sida 10) var den andre, han var bror till Ida Mårtensson, född Nilsson och hustru till Nils Mårtensson.

Ida hade en nära brevkontakt med brodern Hjalmar. Det hade även sönerna Mauritz och Rudolf Mårtensson, (de tog senare namnet Spathon). Bröderna Spathon brevväxlade regelbundet med morbror Hjalmar. Det var inte ovanligt att kusinen August och bröderna Spathon utförde större måleri- och dekorationsuppdrag tillsammans, både i Tyskland och i Sverige. Ett av dessa tillfällen var då de ansvarade för målningen av Stockholms stadion inför Olympiska spelen år 1912. Även Hjalmar var i Sverige ett flertal gång men då mest för att hälsa på släktingar och vänner. Genom fotografier, brev och andra dokument känner vi till en hel del om hur deras liv kom att bli i det nya landet.

(Mauritz Spathon har tagit de flesta personfotografier och skrivit dess kommentarer)



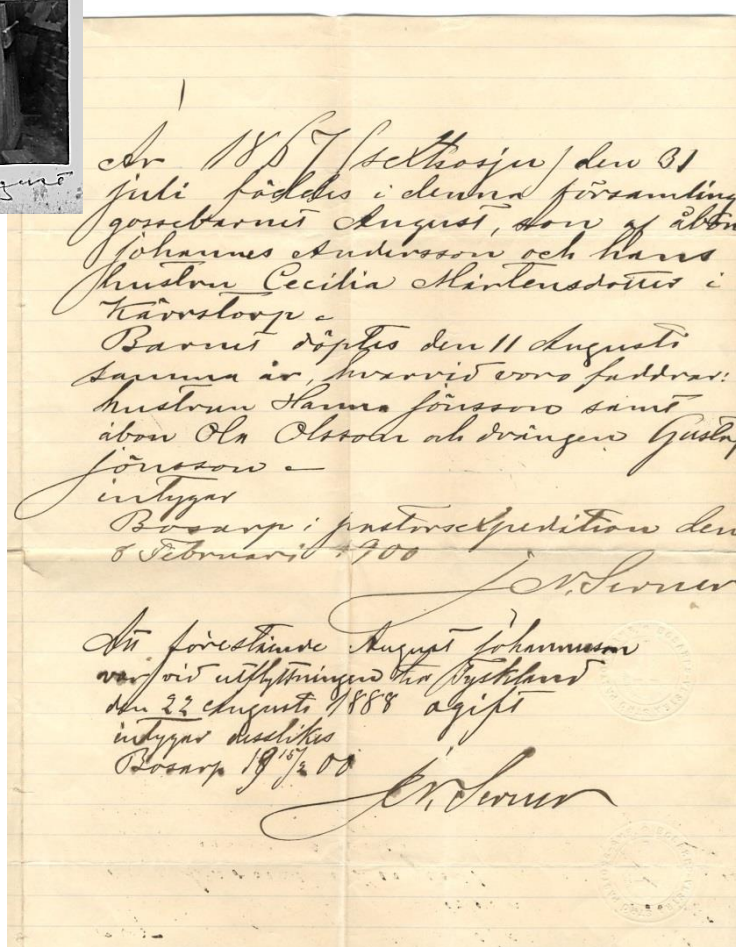
Berlin 1900. Kusin August

Drygt sex månader innan August föds köper föräldrarna gården Kärrstorp No.2

I köpekontraktet står det:

Den 12 febr. 1867 sålde Christian Fr. Möller med sin "kära hustrus goda ja och samtycke" deras Krono Skatte Rusthålls Hemman nr.2 i Kärrstorp till åboen Johannes Andersson och Cecilia Mårtensdotter i Trullstorp i norra Rörumssocken till ett pris av 6 666:67 Riksdaler, 67 öre Riksmünt.

– **August Johannesson** flyttar till Berlin den 22 augusti 1888 som den första av de två. Han föddes i Kärrstorp No.2, Bosarp den 31 juli 1867. Hans föräldrar var Cecilia Mårtensdotter och Johannes Andersson.



August födelsebevis från Bosarp pastorsexpedition 1900

1884 säljer de Kärrestorp No.2 och flyttar med barnen till gården Framnäs i Kärrestorp som de köpt den 29 juli 1884 av Cecilias broder Nils Mårtensson och hustrun Ida, efter att Nils "spelat upp". Det betyder troligen att de var tvungna att sälja gården av ekonomiska skäl. Skälet var att Nils blivit sjuk och kunde inte arbeta så mycket som krävdes för att få in det pengar som hade behövts. Nils och Ida byggde gården Framnäs år 1878.

Den 6 april 1897 säljer Cecilia och Johannes Framnäs och flyttar till Olstorp där Johannes har fått jobb i gruvan. De säljer gården till Cecilias andra broder Johannes Mårtensson och hustrun Anna Ungesdotter efter att deras hus Kärrestorp 1:5 brunnit ner.

Det finns inte så mycket uppgifter om vad August ägnade sin tid åt i Sverige innan han flyttade. I ett flyttningsbetyg 1900 står att han var ogift när han lämnade Sverige och att han arbetade som lackerare i Olstorp. I Inflyttnings- och Utflyttningslängden från 1888 står att han arbetar som sadelmakare.

1888 års Inflyttnings-Längd för Bosarps församling.									
Inflyttnings- år	Inflyttnings- dag	Inflyttnings- ort	De inflyttades släkt- och församls, skild, enbarn eller rike	Ort, Landskap Egenod (Socken i Liv. Stad)	Släkt- i Emigrations- Laxhans In- flyttad	Ålder	Sexu- al	Religi- ös	Svenska anstalts- anteckningar
85	28	816	Anna Pölsdatter	Östergötland	Bjursås	1	1		
86	16	816	Carl Jönsson	Östergötland	Wångby	1	1		
87	19	816	Anna Pölsdatter	Östergötland	Bjursås	1	1		
88	28	816	Olof Hector	Småland	Östergötland	1	1		
89	29	816	August Johannesson	Målså	de	1	1		
90	27	816	Anders Jönsson	Östergötland	Östergötland	1	1		
91	27	816	Karin Månsdotter	Östergötland	Östergötland	1	1		

Uppgifterna om när August flyttar till Berlin går isär något i de olika dokumenten. Samma år, 1888 står i utflyttningslängden att han flyttar till Berlin och i inflyttningslängden att han flyttar från Berlin. Att han flyttar till Berlin 1888 stämmer överens med Frejbetyget och Födelsebeviset så när som på en dag.

I Flyttningsbetyg skrivet i Olstorp står att han flyttade den 28 januari 1900, alternativt att intyget är skrivet detta datum.

Utl.-N:r **3** Infli.-N:r

Flyttningsbetyg

(för ensam person).

1. *Lackerare August Johannesson*
i *Olstorp*

2. är född den *31 juli* år *1867* i *sektionen*

3. i *Bosarps* församling i *Malmöhus*

4. är — vaccinerad

5. är — döpt,

6. har inom svenska kyrkan konfirmerats och eger *förvarlig* kristendoms-kunskap,

7. har inom svenska kyrkan begått H. Nattvard,

8. är till Nattvardens begående oförhindrad

9. ätnjuter — medborgerligt förtroende

10. *19 29 809* *Anders August Johannesson* *Bosarps* *Berta*

11. är *till* äktenskap *ledig*

12. såsom värnpliktig *frikallad*

13. flyttar till *Berlin* —församling i *Tyckland* län;

14. betygar *Bjursås* församling i *Malmöhus* län

15. den *28 januari* år *1900*.

A. F. Ekström
Kyrkoherde V. pastor Kommunister.

Führungs-akt

Frejbetyg.

Uppsl. i Förel. bok-nr 810

1. Att *älskaren August Johannesson*, som den *28 januari 1888* *flyttade till Berlin*,

2. född den *31 juli* år *1867* *sektionen*

3. *de ämnen* i *medborgerligt förtroende* och *aldrig varit straff*

4. *far för brott*

5. betygar *Bosarps* församling i *Malmöhus* län

6. den *29 augusti* år *1912*

J. Serner
Kyrkoherde

Utflyttningslängden 1888.
August är sadelmakare

I Berlin träffar August Anna Bänsch, en flicka som föddes i Oderbruchområdet utanför Berlin den 29 december 1876.

*Anna Bänchs
födelseattest*

Geburtsurkunde.

Nr. 67

Königsberg am 30. Augustar 1876

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, die oben genannte Anna Konstanze Bensch, wohnhaft in Königsberg, Religion, und zeigte an, daß von der oben genannten Anna Bensch wohnhaft in Königsberg, Religion, wohnhaft in Königsberg, bei ihrem Vater dem Arbeiter August Bensch, zu Königsberg am 29. des Monats Augustar des Jahres 1876 um 11 Uhr ein Knabenkind geboren worden sei und daß das Kind erhalten habe. Die oben genannte Konstanze Bensch erklärte, daß sie bei der Kindgeburt der Anna Bensch zugegen gewesen sei. Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben Konstanze Bensch

Der Standesbeamte.
Hilde

Das vorstehende Besondere mit dem Geburts-Haupt-Register des Standesamts zu Königsberg Kreis Ostpr. Provinz gleichlautend ist, wird hiermit bestätigt.

Königsberg am 19. Februar 1877

Der Standesbeamte.
Hilde

Konfirmations-Schein

Anna Bensch

geboren am 29. Dezember 1876 zu Königsberg

ist nach vorausgegangenem Unterricht in der christlichen Lehre und nach abgelegtem Bekenntnisse des evangelischen Glaubens auf das Gelübde, diesem Glauben die Treue zu halten, am 19. März 1891 in der evangelischen Dreifaltigkeitskirche zu Berlin eingesegnet worden und hat darauf das heilige Abendmahl empfangen.

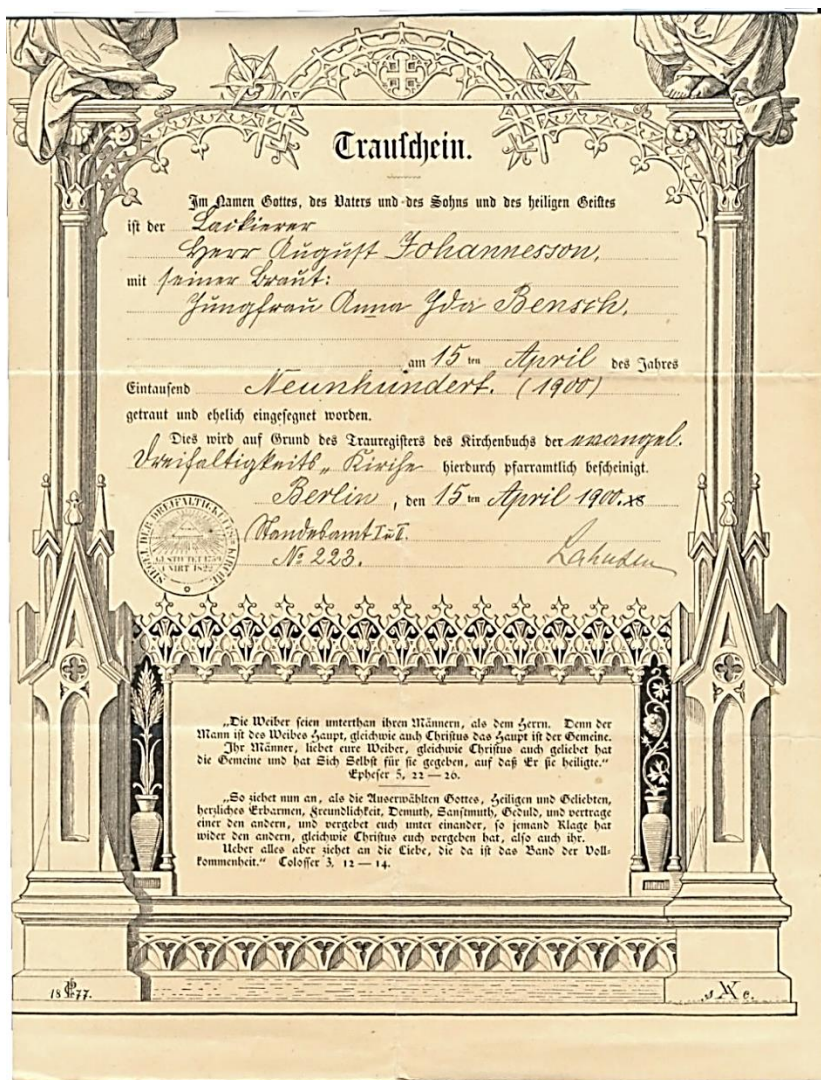
Off. St. Joh. 2, 10.: Sei getreu bis an den Tod, so will Ich dir die Krone des Lebens geben.

Berlin den 23. März 1891

Hilde
Friedrich

*Anna Bänchs
konfirmationsintyg
Berlin den 23 mars 1891*

Den 15 april 1900 gifter sig August och Anna i Trefaldighetskyrkan i Berlin.



Vigselbevis



Berlin 1900. Kusine August med fru.

Med hjälp av Berlins adresskataloger kan man följa dem och se hur de flyttade och var de bor i staden. Där finns också uppgift om vad August arbetade med. Första gången August står med i katalogen är 1901 då de bor på N. Adolfstasse 4, i stadsdelen Wedding där han jobbar som lackerare. Fram till 1920 flyttar de runt ett antal gånger i området kring Wedding och Pankow som tillhör Norra Berlins stadsdelar. Enligt katalogen höll han sig till måleri- och lackeringsarbeten. Den sista gången de flyttade var 1920 då de flyttade till Herthastrasse 4 i Pankow som efter kriget kom att tillhöra Östberlin. August var mycket engagerad i den Svenska föreningen i Berlin och kunde via den hålla sig á jour med vad som hände i hemlandet. Han kom även att ha regelbunden kontakt med släktingen Hjalmar Nilsson som flyttade till Berlin några år efter August.

Kontakten med Sverige upprätthöll han dock innan kriget till största delen genom arbetskontakten med kusinerna Mauritz och Rudolf Spathon.



Axel Wachtmeisters stora våning på Västra Trädgårdsgatan. I förgrunden sitter Mauritz. Framför stegen i målarrock sitter August. I svart kostym till vänster står Rudolf.



August utanför Stockholm stadion 1912 där de målat inför de olympiska spelen

Omkring två år innan August och Anna gifter får de sitt först barn, dottern Ingeborg som föds den 19 mars 1898. Tre år senare, den 12 mars 1901 föds hennes bror Halmar.



Berlin omkring 1919-1920. August och Anna. Barnen Hjalmar och Ingeborg. Den lilla pojken är en fosterson som dog tidigt.

Tauf-Bescheinigung.

Ingeborg Lucilin Wilhelmine.

geboren am 19. ten Wäz 1908 zu Berlin


eheliche Sohn — Tochter de Laskinns Amöggh Johanneessoon

hat nach Angabe des Tauf-Registers der ev. Immanuelkirche
am 14. ten Jüni 1908 die heilige Taufe empfangen.

Diese Bescheinigung hat nur zu kirchlichen und zu Schulzwecken Gültigkeit.

Berlin, den 14. ten Juni 1908

№ 474
Jahrgang 1908.



Koos
Pfarrer der Immanuelkirche.

*Ingeborgs dopattest 11
september 1928*



*Hos min kusin A.J. Berlin
1901.*

*På bilden Anna med sonen
Hjalmar samt dottern
Ingeborg närmast i bild.*



Troligen Ingeborg



Troligen i Berlin.

Texten på bildens baksida: 1922. August, Ingeborg, Rudolf och Löfström. (Löfström var en duktig marmorare.)

Ingeborg gifter sig med chefen för Berlins elverk Helmuth Thomas. Helmuth föddes den 12 mars 1899 i Königshütte/Oberschlesien som ligger i närheten av nuvarande Katowice, Polen. Ingeborg och Helmuth får två barn. Båda två kommer till värden mellan de bägge världskrigen då familjen bor på Neumannstraße 127 i Berlin- Pankow, bara några minuters promenad från Ingeborgs föräldrar.

*Oberschlesiens vapen
1800- talet*



Neumannstraße, Berlin- Pankow 1925



*Oskar Thomas
Helmuths far*



*Elisabeth Danisch
Helmuths mor*

Ingeborg och Helmuths dotter Eva kommer till världen den 12 november 1933 och sonen Olof tre år senare, den 12 december 1936. Alla tre generationerna bodde i Berlin under hela tiden kriget pågick och märkligt nog klarade sig allihop, dock dör August av naturliga orsaker i januari 1943.

*Ingeborgs lilla Eva, Berlin julen
1935*

Det var en svår tid för innevånarna i Berlin efter krigslutet. Det var brist på det mesta och staden var till största delen sönderbombad. Familjen hade dock genom kontakter ordnat så att barnen Eva och Olaf fick möjlighet att åka till Sverige under några sommar-månader, för att sedan återvända då skolorna i Berlin startade igen.



Med tiden flyttade båda barnen Eva och Olof till Sverige där de stannade för gott. Eva gifte sig och flyttar till Alfta där hon bor med sin man Gunnar. Hon avlider den 7 februari 2003.

Olaf gifte sig med Helga Heyer, från Berlin, och de bosätter sig i Avesta.

I Berlin skiljer sig mamma Ingeborg och pappa Helmuth. Ingeborg som har kommit till den åldern då Östtyska staten inte längre anser att hon har något att bidra med i samhället, ger henne tillstånd att flytta från Östtyskland. Hon har en vän i Fallingbostel som vill att hon skall flytta dit, vilket hon också gör.

1980 är min far och jag på väg i bil genom Tyskland. På vägen ner ville min far besöka en dam som skulle vara någon slags gammal släkting. Mitt intresse för folk från forntiden fanns på den tiden inte med på min topplista. Tänk om jag fått träffa Ingeborg idag, vilket fantastiskt tillfälle det varit att få lyssna på det hon hade att berätta. Ingeborg bodde i Fallingbostel/ Walsrode till hon avled den 11 oktober 1992.

Sterbeurkunde G

(Standesamt Walsrode / 304/1992)
Nr. 304/1992


Ingeborg Cäcilie Wilhelmine Thomas
geb. Johannesson, evangelisch-
lutherisch, /


wohnhaft in Fallingbostel, /

ist am 11. Oktober 1992 / um 21 hr. 35 minuten
in Walsrode /

... verstorben.
D. ie. Verstorbene war geboren am 19. März 1908 /
in Berlin. /

D. ie. Verstorbene war geschieden. /

Walsrode den 15. Oktober 1992
Der Standesbeamte

(Fischer)



Ingeborgs dödsattest

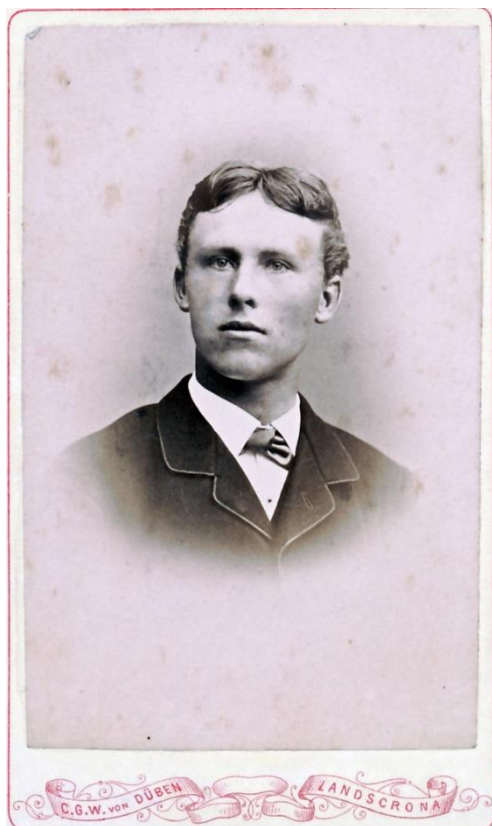
Jag fick dock en andra chans på hösten 2011 då min mor och jag åker till Avesta och hälsar på Ingeborgs son Olaf och hustrun Helga. Jag har ofta hört talas om dem och har säkert träffad dem då jag var liten och själv bodde i Avesta, men det är inget jag minns. Det var väldigt roligt att få träffa dem och höra dem berätta, för att inte tala om allt material jag fick med mig. Bland annat fick jag en kopia på en berättelse Olaf har skrivit om sitt liv, med början när han som barn växte upp mitt i krigets Berlin, alldeles i händelsernas centrum, fram till han flyttade till Sverige och Avesta. Berättelsen har Olavs kallat "Genom mina ögon". Olaf avled i allt för tidig ålder i Avesta den 5 november 2012.

SLÄKTEN THOMAS

Olaf Thomas skriver: *Under ett besök hos min far i Berlin 1981, berättade han följande: Under nazisttiden, var de flesta tvungna att bevisa deras ariska ursprung varvid pappa berättade följande om släkten Thomas ursprung.*

- *Familjen kommer från området kring Nürnberg, där de försörjde sig som pepparkakebagare, porslinsmålare och notisförfattare. En notisförfattare skrev enkla meddelanden, brev och liknande, åt människor som inte själva kunde skriva.*
- *Vid tiden för reformationen år 1517, gick en del över till evangelismen, vilket hade till följd att de år 1600, tillsammans med många andra, av biskopen i Augsburg skickades i exil till Kempen i Allgäu. Under många decennier var de i tjänst hos furstesläkten Hohenstaufen, samt i marmorbröten i norra Italien*
- *Under det 30- åriga kriget, anslöt sig en del till den svenska armén och följde detta senare till Sverige. – Maria Theresa av Österrike (1740-1780) övertog eller köpte många av medlemmarna i klanen och skickade dem till de nyöppnade kolgruvorna i Övre Schlesien. I området finns det en plats som heter Joachimsthal där de första Taler-mynten präglades. (Namnet Daler kommer från Taler) Slottet där Casanova tillfälligt levde ligger också i området.*
- *Mormors farfars far Ludvig utsågs av Maria Theresa till tjänsteman. Efter slaget i Hradec Kralove och Marias förlust, tog kungen av Preussen (Der alte Fritz/Den gamla Fritz) över hela området. Gammel- gammel mormor hette Marianne och var född Goetze.*
- *Farmors farfar Henry föddes 21 december 1826 var gruvarbetare, han blev invalid efter en gruvolycka. Morfars mormor Bertha född 3 september 1828, hennes flicknamn var Sedlaczek.*
- *Farfars far född år 1864 fick av kejsar Wilhelm II ett tjänstemanprivilegium. Han bodde med sin familj i Königshütte. Han var "Wettersteiger" i gruvan, och som sådan var han ansvarig för ventilation och säkerhet. I en gruvbrand 1906 skulle så mycket kol som möjligt räddas från elden. En kolvagn dragen av en häst fick panik och föll till marken med farfar under sig. Farfar dog omedelbart. – Farfar hade tre bröder och en syster: - Luis, - Henry, - Charles och Agnes. – Agnes var gift med en man vid namn Richter som också förolyckades i gruvan. De hade en son som senare blev en skräddarmästare. Som änka försörjde hon sig själv och sin son genom att sälja hembakade kakor. – Luis var gift med Mathilde, de hade ett färgeri i Königshütte. – Henry bodde i Lippine där han ägde tre hus och ett bageri. Efter hans död revs ugnen varvid man fann en gulds katt i den. – Karl, senare tullinspektör var gift med Bertha, hon hade fyra barn. Kathe, Elfriede, William och Alfred.*
- *Mormor Elisabeth född 1870 hette som flicka Danisch, hennes far var grönsakshandlare från Schleswig-Holstein, Elisabeths mor var från Westfalen. – Mormors syster hette Anna, hon var gift med Theodore Watzlawcek, den rikaste mannen i Chorzów. Han ägde 35 hus, ett hotell, hästhandel, transithandeln med 51 Panje-Pferden (ponnyhästar?) och en ladugård för rekreation av gruvhästar. Anna var mor till 25 barn, 10 av dem dog som spädbarn.*
- *Pappa Helmuth föddes den 12 mars 1899 i Chorzów. Han hade två systrar. – Adele född 1890, gift med Arthur (familjens namn minns jag inte) bodde i Berlin- Kalkstensberg. Arthur var skogsinspektör. – Gretel född 1894, var den andra systemen. Hon dog på sitt 4:e år då hon kvävdes av ett fiskben.*
- *I pappas hem talade man Franska på helgdagar och på söndagar.*
- *I de nedlagda gruvschakten odlade man svamp som såldes på marknaden.*
- *Om du till exempel hade buksmärter eller tandvärk du fick en liten tygpåse att tryck mot det onda för att lindra smärtan. I påsen fanns det möjligen någon slags uranmalm.*

Avesta den 14 januari 1998
Olaf Thomas



Hjalmar

– **Hjalmar Nilsson** flyttar till Berlin den 10 juli 1890, drygt två år efter August. Hjalmar föddes i Trollenäs, Bosarp den 27 december 1860. För honom var Tyskland inget okänt land, han hade varit där tidigare och arbetat. Innan han flyttade hade han varit anställd som elev vid Statens Järnvägar (Stehag – Wislanda). Mellan åren 1883-1884 arbetade han i Lübeck, Tyskland. Han återkom till Lund efter ett år och arbetade vid kontoret på Holmbergs mekaniska verkstad. Där förestod han deras magasin i Malmö fram till 1898 då han flyttade till Berlin för gott.

Tre år efter han flyttat gifter han sig 1893 med Paula Schmolls född i Berlin den 10 januari 1861.



Paula



Sigurd (Sigge) och Gerda

Ett år efter giftemålet föds deras första barn, sonen Sigurd (Sigge) den 18 juni 1894.

Deras andra barn dottern Gerda kommer till världen knappt två år senare den 19 april 1896.

I födelseattesten från Gerdas dop i Luisenkirche Berlin- Charlottenburg står följande:

Barnets namn: Gerda Catharina Loise Paula
Född: April 19, 1896 kl. 13.30
Faderns namn: Hjalmar Nilsson
Faderns yrke: Affärsman
Moderns namn: Pauline Schmoll
Hemadress: Rosinenstrasse 13
Dopdag: July 19, 1896
Prästens namn: Dobberstein
Gudfader: Herr Arnold Groth(e)?
Gudmödrar: Frau Groth(e), Frau Louise Schmoll
(Louise kan vara Paulines mor)



Hjalmar startar ett företag inom bageri- och konditoribranschen. Enligt adressboken över Berlins invånare finns han med för första gången 1897 på Rosinenstrasse 13, den heter idag Loschmidtstraße. Adressen ligger i Charlottenburg alldeles intill de lite mer fashionabla kvarteren i staden. De flesta platser där familjen bodde eller hade sitt företag finns inte kvar efter kriget. I bästa fall har gatorna bara bytt namn men det vanligaste är att de inte längre finns, det har byggts hus eller anlagts en park i dess ställe. 1898 har de flyttat in till centrala Berlin alldeles intill Alexanderplatz.

På Landsberger Allé 6 finns Hjalmars firma *"H. Nilsson. Artikel der Genussmittel-Branche für Bäckerei und Conditorei"*. I adressboken står att Hjalmar är Kaufman (köpman), säljer bakpulver och enligt andra dokument även maskinutrustning för bagerier. Eventuellt importerade han maskinerna från sin tidigare arbetsplats Holmbergs mekaniska i Lund. Kan han ha sitt företag på en sådan förnäm och central plats i staden går nog affärerna som det var tänkt. 1899 har de fått telefon och står med i katalogen med telefon nr. VIIa 6021.

Urklipp från Berlins adresskatalog
år 1899

Nilsson, H., Kaufm., Bäckerei- u. Conditorei-Be-
därfsartik., "Bäckpulver, NO Landsberger
Allee 6 H. pt. (Tel. VIIa. 6021.)



Hjalmar, dottern Gerda, hustrun Paula och hennes mor år 1900 på Landsberger Allé 6



Paula och Gerda
Landsberger platz, Berlin 1901.
Platsen där Landsberger allé 6 låg.

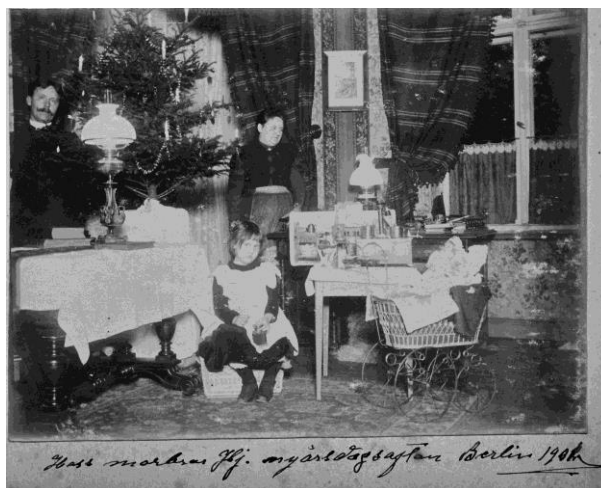


Sigurds grav

Livet är inte bara glatt och enkelt. Den 19 april 1899 dör sonen Sigurd. Han begravs på Landsberger Friedhof och året därpå flyttar familjen till Langenbeckstrasse 10 i stadsdelen Friedrichshain en knapp kilometer längre bort från Alexanderplatz längs Landsberger Allé. – De bor nu snett mitt emot begravnings-platsen där Sigurd ligger begravd. Familjen som nu består av pappa Hjalmar, modern Paula och dottern Gerda bor kvar på Langenbeckstrasse 10 i ytterligare några år. – Den 10 juli 1902 föds deras tredje barn Sigrid. Glädjen blir dock kortvarig, hon hinner inte fylla ett år innan hon dör den 27 mars 1903.



Hos morbror Hjalmar julen, Berlin 1900.



Hos morbror Hj. nyårsafton, Berlin 1900.



Hjalmar, Paula, Gerda och Hjalmars bror Edvin som bor på Kullebo i Kärrstorp.



Morbror Hjalmar på besök i Kärrstorp 1902 under linden på gården. (Hjalmar, Paula, Gerda, Nils Mårtensson, Hjalmars syster Ida och deras mor Katarina Jönsdotter.



*Husbygget i Golm den 10 oktober 1910.
Framför huset: Gerda, Paula och
Hjalmars kusin Julle Dahlqvist.*

Ute på landet, på Reiherbergstraße 23a i byn Golm bygger de ett stort hus åt sig själva. De flyttar in den 19 september 1911. Golm tillhör staden Potsdam strax väster om Berlin.

Hjalmar som är affärsman bygger huset tillräckligt stort för att rymma flera lägenheter som han hyr ut.



Golm 1920

*Huset fotograferat av Renate Walkers dotter Mo
den 6 september 2013*



Gerda fick sin utbildning på Hagenska flickskolan i Berlin. Hon förlovade sig med filmfotograf Max Filipson i Berlin september 1919. Det blev en kortvarig romans, redan två år senare i september 1921 gifter hon sig med Georg Düring. De flyttar ut till villastaden Erkner i Berlins sydöstra förorter.

Vigselbevis

B.
Nr. 25
Köpenhamn, den 25. September 1921.

Seherbeviset, ant. 14, den 14. November 1920
taulend hundahundred gemyndigheden
der den underskrevne Standesbeamte erholden herte zum Zweck der
Eheschließung:

1. der Christenname Julewit Carl Georg Düring
der Verheiratet nach
h. taunt,
14 Religion, geboren am 14. August
1887 des Jahres taulend 14. August
in Berlin Gebirgsstrasse
Nr. 12. 14. taunt. 14. taunt. 14. taunt.
Ehe bei

2. der Gerda Kristina Marie Frieda Filipson
der Verheiratet nach
h. taunt,
14 Religion, geboren am 14. August
1887 des Jahres taulend 14. August
in Berlin Gebirgsstrasse
Nr. 12. 14. taunt. 14. taunt. 14. taunt.
Ehe bei

Als Jüngere waren zugesagt und erschienen:

3. der Herr Georg Düring geboren am
der Verheiratet nach dem öffentlichen Bismarck
14 Jahre alt, wohnhaft in Golm
4. der Christenname Julewit Carl Georg Düring
der Verheiratet nach dem öffentlichen Bismarck
14 Jahre alt, wohnhaft in Golm

Der Standesbeamte richtete an die Verlobten einzeln und
nacheinander die Frage:
ob sie die Ehe miteinander eingehen wollen.
Die Verlobten bejahten diese Frage und der Standesbeamte
sprach hierauf aus,
dass sie kraft des bürgerlichen Gesetzbuchs nunmehr rechtmäßig verbundene Eheleute seien.

Bezeugen, geschworen und unterschrieben
Georg Düring
Gerda Kristina Marie Frieda Filipson
Margarite Holten geborne Schmidt
Hilmar P. Nelson
Der Standesbeamte.

1930 flyttar hon tillbaka till föräldrahemmet efter att hon skilt sig. Hon sköter nu om huset efter att modern Paula avlidit den 24 februari samma år. Gerda har i många år tagit lektioner i sång, men till följd av dålig hälsa har hon inte helt kunnat ägna sig åt sången. Hon var mycket förtjust i Sverige och släktingarna där som hon hade nära kontakt med via brev. Mauritz hälsade alltid på och bodde ofta i Golm då han var i Berlin. Hon var mycket förtjust i Mauritz och skriver att hon tror att de skulle bli ett fint par.



Paula och Gerda utanför huset i Golm



Mauritz, Gerda och Rudolf i Berlin 1920

Hon kom på besök till Stockholm ett flertal gånger, sista gången var strax innan krigsutbrottet 1939. Under krigsåren var hon mycket verksam i faderns företag där hon så gott som ensam fick styra och ställa. 1917 låg firmans kontor mitt i centrala Berlin, ännu mer centralt än tidigare. Nu går det inte att komma närmare den centralaste platsen i staden där kontoret ligger på Giorgenkirchplatz 11, mitt bland alla stora vackra varuhus och annan lyx som staden erbjuder.

I ett brev daterat den 26/5 1943 skriver Gerda att hennes dotter Lotta gifter sig och får ett barn. Lotta, hennes barn och man bor hos Gerda i Golm. När jag läser brevet är det första gången jag hör talas om dottern Lotta. Hon står inte omnämnd i några övriga brev eller dokument utan endast i Gerda två brev.

Den 6 april 1945 skriver hon att deras företagslokaler som nu ligger på Neue Königstraße. 83 blev helt utbombade på natten till den 11 mars 1945. Gerda skriver även: *Som tur var omkom ingen av våra anställda. Det skedde på natten då ingen var där.*



1931.
*Rakt fram i bild går Neue Königstraße.
Till höger om vägen ligger Giorgenkirche.*



1945.
*Den sönderbombade Giorgenkirche. I huset till
höger om kyrkan ligger Giorgenkirchplatz 11
där Hjalmar tidigare hade sitt företag.*



1972.
*Neue Königstraße som går rakt fram i bilden
heter idag Otto-Braun-Straße.
Giorgenkirche och husen runt omkring revs
under kommunisttiden. Husen till höger i bild
byggdes upp på den plats där kyrkan tidigare
stod.*



1945
*Det moderna och lyxiga varuhuset Hertie på
Alexanderplatz låg i samma kvarter som
Hjalmars firma och blev liksom firmans
lokaler helt utbombade vid krigsslutet då
Ryska trupper intog Berlin.*

1 december 1945 skriver Gerda: *Ryssarna fick in 20 fullträffar med artilleri på vårt hus så det är helt förstört, det är bara ett rum kvar som vi kan bo i. De flesta människor har flytt ifrån Golm. Lotta flydde med sitt barn via Brandenburg till den Engelska zonen i Braunschweig, Västtyskland. Pappa har varit mycket sjuk med svåra smärtor sedan i april. Han dog här hemma den 19 juni 1945. Det känns skönt att ha honom så nära. Jag kan se hans grav på kyrkogården på andra sidan gatan.*



Hjalmar

Röda Korset hjälper henne med mat, kläder och andra förnödenheter som släktingar i Sverige skickar till henne. I flera brev framgår också att hon är mycket deprimerad, till stor del på grund av att invandrarverket i Sverige nekar henne inresa till hennes enda kvarvarande släktingar som flyttat från Kärrstorp och nu bor i Stockholm.

25 augusti 1946 skriver Gerda att hon skaffat en gravsten åt pappa Hjalmar. Ordföranden i Svenska föreningen i Berlin, herr Viberg är mycket snäll och försöker hjälpa henne med att ordna ett inresetillstånd till Sverige. Herr Viberg kommer inte heller lyckas i sina försök.

Gerda bor kvar i huset i Golm som nu ligger i den ryska zonen och som senare kom att tillhöra Östberlin. Hon skriver att Lottas man bor också där för att hjälpa henne renovera och bygga upp huset på nytt. Han är dock inte mycket till hjälp, tvärt om super han upp alla pengar Gerda lyckas få in på affärer hon gör med de kontakter hon har kvar från deras tidigare verksamhet. Det går så långt att han säljer Gerdas inventarier och det som går att sälja från firman och super upp pengarna så att Gerda får stänga företaget.

Gerda har det svårt och är säkert inte heller så lätt att leva med kan man gissa sig till då man läser breven. Hon klagar mycket på att hon inte får några brev från släktingarna i Sverige. Hon skriver i ett brev att hon blivit mycket osams med August Johannessons dotter Ingeborg.

STATENS
UTLÄNNINGSKOMMISSION
Inreseavdelningen
BIRGER JARLS TORG 5
Telefon: 23 31 20 (växel)

Till Herr Johan M. Spathon,
Rörstrandsgatan 58,
Stockholm.

Statens utlänningskommission har äran meddela,
att det för Gerda Nilsson-Düring
begärda inresetillståndet icke kunnat beviljas.

Stockholm den 11 maj 1946

SVANBÄCKES TR. STYRL. 465292

Empfänger: Johann W. Jaffar Hochborn, Röntgenstrahlentherapie
 Absender: Gerda Kiberau-Beining, Potsdam - Solen, Wohnort: 58
 230

mit anlass der 13/5
 1946

Solen, den 1. 12. 45.

Mein lieber, lieber Jopi und alle meine Lieben
 dort oben in Hochborn!

Endlich kann ich Euch schreiben und ich hoffe
 so sehr, daß Ihr diesen Brief bekommt. Ich habe
 Euch schon einmal geschrieben, ein herrliches Offizier,
 der brunn ich habe, welche meinen Brief an Euch in
 Moskau aufgab, aber ich weiß nicht, ob es möglich
 war. Ja meine Lieben, Ich sitze hier nun ganz allein
 in Solen. Mein lieber Vater ist am 19. Juni gestorben
 und er hat mich sehr schweres durchmachen müssen.
 Ernst Bauer ist total desorientiert worden nur der
 herrliche Offizier, wir haben bei sehr schweren Kämpfe
 gehabt, die meisten Solener waren geflohen nur ich
 bin mit Papa hiergeblieben er welche nicht fort und
 so haben wir alles überlebt und erleben müssen. Wir
 haben 20 Volkstreffen in unser Haus bekommen und alle
 Möbel und alles andere ist in Trümmer gegangen. Ich
 kann nur noch in einem Zimmer wohnen und die
 Mieter haben auch nur noch einen Raum zur Verfügung.
 Papa war schon seit April krank und er war fast
 für ihn unmöglich zu müssen wie keine ganze Le-
 bensarbeit vernichtet wurde. Er hat einen sehr schweren
 Tod gehabt 3 Wochen hat der Todeshauch gedauert, es war
 eine vollständige Auflösung des Körpers, es war sehr
 ihm so leiden zu sehen, die letzten 2 Tage war er ohne Be-

vafstvari. Han ligger nu nere på den Friedhof, som
 var minnens geliebten Heimort. Sin letzten Wunsch war, das
 ich zu Euch nach Schweden fahre. - Tante ist auch nicht
 mehr hier sie ist über die Grenze nach Braunschweig zu
 den Engländern gegangen. Es geht ihr dort sehr gut.
 Ich bin nun ganz allein und Ihr könnt Euch
 denken, wie schwer das Leben für mich geworden ist.
 Bei der Wiedereröffnung meines Erbschafts ist ein
 Augenblick nicht zu denken, die Beschaffung der Waren
 macht zu große Schwierigkeiten. Mein Companion ist auch
 nicht mehr hier, er ist in Halle und ich allein bin ganz
 nutzlos. Von den vielen Aufregungen bei sich sehr er-
 müdet und elend und eine Reise zu Euch wäre der
 Beste für mich zu versuchen die mich lieben. Aber per-
 läufig ist nicht daran zu denken. Aber vielleicht könnte
 Ihr mich aufnehmen als Verwandte, das wäre der kürzeste
 Weg zu Euch zu kommen. Wie geht es Euch Allen? Bitte
 schreibt mir schreiben. Ihr könnt Euch denken, wie sehr
 ich auf eine Heiligkeit von Euch werde. Was macht Albin
 Oute, Palle, Gerda, Jalle und alle anderen? Hoffent-
 lich seid Ihr alle gesund. Ich dank jedem Tag an Euch
 und die Zeit die ich bei Euch erleben dürfte, erscheint
 mir wie ein schöner feiner Traum. Ihr werdet ver-
 stehen können dass ich sehr, sehr Traurig bin und sehr
 einsam. Ich wünschte Euch auch ein kleines wenig an mich wenn
 Ihr alle versammelt seid. Ich sende die herzlichste Liebe
 und herzlichste Grüße und bitte Euch schreibt so schnell
 wie möglich. Alle, alle Euch lieben drückt sich an mein
 Herz. Eure Brautige und eifrige Gerda.

Det sista brevet skriver Gerda från Golm är till min far Birger Spathon den 18 mars 1963. Efter 17 år har hon nu äntligen fått taket lagat. Hennes tankar går ofta till Sverige, men hon får ändå lite avkoppling då hon har möjlighet att resa på semester till Türingen i Tyskland. Hon skriver att pappa Klang mår bra men hon tycker att det är synd att han varken ser eller hör. Vem pappa Klang är, vet jag inte.

Så här långt fanns uppgifter att hämta i våra bevarade brev, men många frågor återstod innan jag kunde släppa berättelsen om de som flyttade till Berlin. Vad hände med Gerda? Finns det mer uppgifter om dottern Lotta? Enligt Gerda fick Lotta ett barn, vad heter barnet? Finns det till och med någon efterlevande i Tyskland idag?

Jag tog kontakt med en släktforskargrupp i Tyskland och fann en mycket hängiven dam i Berlin vid namn Renate Walker. Hon har gjort ett fantastiskt arbete. I Tyskland är det inte lika lätt som i Sverige att söka efter gamla uppgifter, det är endast ett fåtal uppgifter som är digitaliserade. Hon har lagt ner väldigt mycket tid på att åka omkring mellan olika kyrkor och myndigheter för att leta i deras arkiv. Hon sökte upp gamla människor som fick berätta vad de visste om familjen Nilsson. Mitt och hennes huvudmål var att ta reda på vad som hände med Gerda. Efter mycken möda lyckades Renate till slut med uppgiften.

Reiherbergstasse 29 / Potsdamer Straße 23 a Angaben im Adressbuch

Jahr/Quelle	Eigentümer <i>owner</i>	Weitere Bewohner <i>add. resid/occupants</i>
2007	E:	Kleye Joachim, 2 Pers.
1998	E: Gemeinde Golm	Kleye Joachim John, Ingrid Poststelle u. Raifeisenbank
1989	w.o.	Arztstation ,John, Ingrid (Ärztin) Kleye Joachim Poststelle
1971	E: Gemeinde Golm (<i>Village of Golm</i>)	Arztstation John, Ingrid(Ärztin) 2 Pers. Kleye, Joachim
1961		
1958		Klang, Richard Zimmermann, Horst 2 Pers Kleie, Joachim 4 Pers. Stendtkke, Richard 2 Pers.
1949 AB	E: Düring, Gerda Geschäftsfrau = <i>Businesswoman</i>	Gercke, Werner Lehrer Strendke, Richard, Arbeiter
1945		
1939 AB	Nilson, Hjalmar, Kaufmann	Düring, Gerda Stenotypistin = <i>short hand- typist</i> Krüger, Ewald Schlosser Vogel, Max Angestellter Gercke, Werner Lehrer
1936 / 37AB	Nilson, Hjalmar, Kaufmann	Vogel, Max Angestellter Götze, Wera
1934 AB	Nilson, Hjalmar, Kaufmann	Götze, Otto , Obergärtner Boltze, Emil Kaufmann
1932 AB	w.o.	w.o.
1927 AB	w.o.	w.o.
1925 AB	w.o.	w.o.
1922 AB	w.o.	wo +Düring, Georg Kaufmann
1919 AB	Nilson, Hjalmar, Kaufmann	Götze, Otto , Obergärtner
1918		
1913		
1910	Fotos vom Bau des Hauses	
1909	Nilson, Hjalmar (Grundsteuermutterrolle 1912-1935)	
1900		
1895		
1884		

FB = Addressbook of Potsdam-Golm
E = Owner of the house

De som bott i huset i Golm sedan det byggdes.

22 år gammal (1918) läggs Gerda in på ett senatorium efter att hon fått tuberkulos, troligen samma sjukdom som hennes syskon Sigurd och Sigrig dog i. Hon var delvis förlamad på höger sida, kunde inte äta, klä sig eller tvätta sig själv. Hon kunde bara gå med hjälp, och behövde full uppsikt. Tydligt återhämtade hon sig och fick återvända hem till Golm. Vad som hände därefter och fram till 1963 då det sista brevet till Sverige anlände har jag skrivit om tidigare.

Förvirrad och desorienterad efter en stroke hämtas hon den 12 mars 1969 från huset i Golm och körs till ett sjukhem i Wittstock, några mil norr om Berlin. Två månader senare den 12 maj 1969, kl.10:04 dör Gerda 72 år gammal.

I anteckningar från sjukhemmet står att hon är ensam då hon dör och att hon inte har några anhöriga. Frågorna som återstår att söka svar på är var dottern Lotta och hennes barn befann sig då Gerda dog, vilka var, eller kanske vilka är hennes barn.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	Sch	St	T	U	V	W	X	Y	Z
Aufnahmeverhandlung																											
Klinik _____ Station _____																											
Aufnahme-Nr. _____		Aufnahmetag 12.3.69										Eingew. von _____															
		Entlassungstag _____										Verlegt nach _____															
Verweildauertage _____																											
Name <u>Düring</u>		Vorname <u>Gerda</u>										geborene _____															
Geburtsdatum <u>19.4.96</u>		Geburtsort _____										-Kreis _____															
Ständ. Wohnsitz _____		-Kreis _____										Straße _____															
Zur Zeit wohnhaft <u>aus Golm</u>																											
Familienstand _____		Beruf _____										jetzige Tätigkeit _____															
Staatsangehörigkeit _____												PA/PaB-Nr. _____															
Ehemann/Ehefrau _____		Name <u>keine Angehörige</u>										Geburtsdatum _____															
Eltern/Erzieh.-Ber. _____		Wohnung _____										Intressant är att det nämns under "Aufnahmeverhandlung"															
sonst. Angehörige _____		Beruf _____										Fernruf _____															
Arbeitsstelle _____		Kostenträger _____										Hon hade inga Angehörige/släktingar (Var är dottern Lotte/Charlotte?)															
Pflegefall: ja/nein _____		Anspruch bis _____										verlängert bis _____															
Versicherungs-/Renten-Ausweis-Nr. _____												Arbeitsunfall am _____															
Letzte Krankenhausunterbringung (Ort und Zeit) _____																											
Beziehen Sie Rente, Sozialfürsorgeunterstützung, Pflegegeld, Blindengeld und von welcher Stelle? _____ gemeldet am _____ 196 _____																											
Die Aufnahmebedingungen und die Hausordnung erkenne ich an: _____																											
Unterschrift des Aufnehmenden _____													Unterschrift des Kranken oder seines Vertreters _____														
Krankengeschichte																											
(Jede Krankengeschichte ist als Urkunde zu behandeln)																											
Diagnoseschlüsselzahl <u>G.B.</u>																											
Einweisungsdiagnose <u>Zustand nach apoplektischen Insult</u>																											
Schlußdiagnose <u>Arteriosklerose</u>																											
Entlassungsbericht an <u>Befund: 72-jährige Pat., zeitlich und örtlich desorientiert</u>																											
Nebenbefunde <u>im ausreichenden E u. mäßigen KZ</u>																											
Komplikationen <u>Haut u. sichtbare Schleimhäute schlecht durchblutet</u>																											
Besondere Behandlungsmethoden <u>Zunge: feucht, nicht belegt, Rachen: reizlos</u>																											
Wissenschaftliche Kennworte <u>leichte Fazialisparese re.</u>																											
		<u>Zähne: oben Vollprothese, unten Teilprothese</u>																									
		<u>RR 150/90</u>																									
		<u>Herz: Grenzen allseitig verbreitert, Töne paukend, systolisches Geräusch über allen Ostien, besonders über der Spitze.</u>																									
		<u>Lungen: Grenzen kaum verschieblich, normaler Klopfeschall, VA</u>																									
		<u>Leib: weich, Leber u. Milz nicht tastbar vergrößert</u>																									
		<u>reizlose Op.-Narbe Rippenrandschnitt re. und im Unterbauch Mittelschnitt</u>																									
		<u>Extremitäten: passiv frei beweglich</u>																									
		<u>Reflexe: kaum auslösbar</u>																									
Anledningen till att hon blev inlagd på ålderdomshemmet var att hon fått en hjärninfarkt - stroke i hemmet i Golm																											

Vårdutlåtande

Intressant är att det nämns under "Aufnahmeverhandlung" Hon hade inga Angehörige/släktingar (Var är dottern Lotte/Charlotte?)

Befund /Rön: Den 72-åriga patienten är tidvis och lokalt desorienterad.

Anledningen till att hon blev inlagd på ålderdomshemmet var att hon fått en hjärninfarkt - stroke i hemmet i Golm

Ärztliches Gutachten

"Ärztliches Gutachten/Medicinsk rapport"

(Bitte deutlich schreiben und umstehende Stellungnahme der ehrenamtlichen Mitarbeiter beachten)

Herr/Frau/Fräulein Gerda Düring geboren am 19.4.96
 beantragt Aufnahme in ein Feierabend- oder Pflegeheim

1. Kurze Angaben über frühere Krankheiten (insbesondere früheren Anstaltsaufenthalt):

1918 Tbk, nach Rildtätterbehandlung angeht ausgeheilt

2. Jetziger Gesundheitszustand: höchgradige allgem. Arteriosklerose mit ehelt. Cerebralsklerose, Hypertonie
 Ist ärztliche Behandlung erforderlich? gelegentlich Chrom. Cholezystitis, Cholelithiasis3. Wie ist der körperliche Zustand (Mißbildungen, Lähmungen usw.)? Zustand nach apoplekt. Insult mit
Kemiparese rechts, die sich fast vollständig zurückgebildet hat

Kann Antragsteller selbst essen, sich selbst ankleiden, waschen usw.? nein

Kann er allein gehen, Treppen steigen, ist er bettlägerig? mit Unterstützung; nein; nein

In welchem Umfang liegt gegebenenfalls Pflegebedürftigkeit vor? in vollem Umfang

4. Wie ist der Geisteszustand? entsprechend der Cerebralsklerose! (meist leicht zeitl. u. örtl. Desorientiertheit)5. Wie ist die Gemütsstimmung (friedlich, verdrießlich, reizbar, jähzornig, gemeingefährlich)? überwiegend friedlich6. Sinnesorgane, Augen: äufel unaußfällig Ohren: äufel. o. B. Sprache: verwaschen7. Ist der Antragsteller reinlich, blasen- oder darmlidend, frei von Ungeziefer? im versch. ja; nein; ja8. Leidet er an Krämpfen oder Anfällen (Häufigkeit)? nein9. Besteht chronischer Husten oder Auswurf, Verdacht auf Tbk oder ansteckende Krankheiten? nein10. Ist Diät, Schon- oder zusätzliche Krankenkost erforderlich? Gallenskrankost

11. Befund der dreimaligen Stuhl- und Urinuntersuchungen:

12. Kann Aufnahme in ein Feierabendheim erfolgen? nein

Muß der Antragsteller in ein Pflegeheim aufgenommen werden? ja

Besondere Begründung?

Patientin ist alleinlebend; eine ständertweise Betreuung durch eine Pflegerin wäre nicht ausreichend. Infolge der hochgradigen Cerebralsklerose ist die Pat. als geschäftsunfähig anzusehen.

Bobilar, den 11. 2. 19 69

J. Müller

Unterschrift des Arztes

- 1) Gerda hade tuberkulos under år 1918, läkt efter sanatoriumbehandling.
- 2) Djupgående åderförkalkning
- 3) Hon måste ha varit delvis förlamad på höger sida, hon kunde inte äta, klä sig och tvätta sig längre hon kunde bara gå med hjälp, hon behövde fullständig hjälp.
- 4) Hon är desorienterad efter stroke
- 5) Hennes disposition är "övervägande fredliga"
- 6) Sinnesorgan: oansenliga; tal: dysarthri
- 7) Hon är ren och utan ohyra
- 8) Hon lider inte av kramper
- 9) Inga smittsamma sjukdomar
- 10) Hon behöver galdiet
- 12) Hon kan inte placeras i ett "Feierabendheim" (hittar inget Svenskt ord)
- 13) Hon måste placeras på vårdhem. Motivering: patienten är singel. Stöd/vård krävs varje timme av en vaktmästare/sjuksköterska skulle inte vara nog, på grund av "Cerebral Skleros" tumörliknande förändringar i hjärnan och andra organ. (Demens/Alzheimer) Patienten anses arbetsförmögen inkompetent.

Nr. 153

Wittstock/Dosse, den 12. Mai 1969

Gerda Katharina Luise Düring geb. Nilsson---

wohnhaft in Wittstock/Dosse, Rosa-Luxemburg-Str. 56---

ist am 12. Mai 1969--- um 04 Uhr 10 Minuten

in Wittstock/Dosse, Rosa-Luxemburg-Str. 56---

verstorben.

Die Verstorbene war geboren am 19. April 1896---

in Berlin-Charlottenburg---

Die Verstorbene war - ~~mit / verheiratet~~ / geschieden---

Leiter des Standesamtes

J.V. Ferse
I.V. Ferse

Geburt d. er Verstorbener

Standesamt Charlottenburg von Berlin Nr.

Eheschließung d. er Verstorbener

Standesamt unbekannt Nr.



Reproduktion
Kreisarchiv Ostprignitz-Ruppin
Geburten/Heirat/Sterbebuch 1969
Standesamt Wittstock/Dosse
Registernummer 153

7/11) 7806

Ag 360/212/69

Gerdas dödsattest



Gerda
ALBERT MEYER Jnh. A. Schulz BERLIN
Alexanderstr. 45, am Alexanderplatz.

Gerda

Text och bilder sammanställda av
Lars-Erik Spathon, December 2013